ప్రతిఫలం

రామారావు ఉద్యోగరీత్యా బదిలీమీద వెంకటాపురం వెళ్ళవలసివచ్చింది. అది బొత్తిగా కుగ్రామమని తెలిసింది. అందువల్లనే అతను ముందు తను ఒక్కడే పోయి, కొంపా గోడూ కుదిరాక వీలునుబట్టి భార్యాపిల్లలను తీసుకొనివెళ్ళడం మంచిదని అనుకొన్నాడు. అలా ఒక నిర్ణయానికి వచ్చినప్పటినుంచీ అక్కడ తాను ఒంటరిగా గడపడం ఎలాగా అన్న దిగులు పట్టుకొన్నది అతనికి.

సన్నగా, నాజూకుగా కన్పించినా రామారావు మంచి సత్తువకల మనిషే. పైకి కొంచెం మెతగ్గా, అమాయకంగా కన్పించినా అధైర్యపడే మనిషికాదు: వ్యవహారదక్షత లేని వాడు కాదు. కొంచెం ముందుచూపు కలవాడే. అందువల్లనే అతను అరణ్య మధ్యములో ఉన్నదా అనిపించే ఆ గ్రామానికి వెంటనే బయలుదేరి వెళ్ళాడు.

వెంకటాపురం చేరుకొన్న కొద్దిసేపటికే రామారావుకు అక్కడి పరిస్థితులు అర్థం అయ్యాయి. ఆ ఊళ్ళో అద్దెకు ఇచ్చేపాటి పెద్ద ఇల్లే లేదు. ఉన్నవన్నీ చిన్న ఇళ్ళు. వాటిలో ఎక్కువ పాకలు; పది పన్నెండు పెంకుటిళ్ళు; నాలుగో అయిదో మిద్దెలు. ఊరుమొత్తంమీద పెద్దడాబా ఒక్కటే ఉన్నది. అది ప్రకాశం అనే కంట్రాక్టరు సర్వసౌకర్యాలతో అందంగా, అత్యంత ఆధునికంగా కట్టుకొన్న భవనం. అతనుతప్ప అక్కడ మరెవ్వరూ బయటివాళ్ళకు ఆశ్రయం ఇవ్వరు. ఇచ్చేపాటి స్తోమతు లేకపోవడమే అందుకు ప్రధాన కారణం. అలా ఆశ్రయం ఇవ్వకలిగినవాడు అతను ఒక్కడే. ఈ వివరాలతోపాటు ఆ మనిషి చండ ప్రచండుడనీ. పరాయివాళ్ళను అనవసరంగా గుమ్మంలో అడుగు పెట్టనీయడనీ రామారావుకు తెలిసింది కాని ఆయన ఆశ్రయం కోరకపోవడం

మరింత ప్రమాదకరమనీ, ఆయన ఆసరా లేనిదే ఎవ్వరూ ఆ గ్రామంలో ఏపనీ చెయ్యలేరనికూడా అతను విన్నాడు.

అతను అన్నీ విని జాగ్రత్తగా ఆలోచించాడు. వెంటనే ఒక నిర్ణయానికి వచ్చాడతను. ఆ మరుక్షణంలో బయలుదేరి, గబగబా నడచి, ప్రకాశం ఇంటికి వెళ్ళాడు. గేటు తీసుకొని బయటకు వెళుతున్న నౌకరును ఆపి, ఆ యింటియజమాని లోపల ఉన్నాడా అని అడిగాడు. అతను అలా అడుగుతుండగా ప్రకాశం నెమ్మదిగా డాబా వసారా చివరకు వచ్చి ''ఎవరది? ఏం పనిమీద వచ్చావయ్యా?'' అని పెద్దగా అడిగాడు.

రామారావు ప్రకాశాన్ని దూరం నుంచే చూచాడు. ఒక్క క్షణం ఎవరో జ్ఞాపకం వచ్చారు అతన్ని చూడగానే. రామారావుకు గౌరవంతో పాటు ఒక విధమైన భయం కలిగింది. అతను తాడి చెట్టంత ఎత్తుగా ఉన్నాడని అనిపించింది. మళ్ళీ అంతలో దట్టంగా గుమ్మటంలా ఎదిగిన గున్నమామిడిలా ఉన్నాడనికూడా అనిపించింది.

ప్రకాశం మంచి ఎత్తరి.

ఆ ఎత్తుకు తగ్గట్టు అతను లావుకూడానూ. కాని అతను లావు పాటి మనిషి అనిపించడు. మెలితిరిగిన దండలు.కండలుపట్టిన ఒళ్ళు. నిమ్మ పండు వంటి శరీర ఛాయ; ఒడలంతా ఒక వింతైన నైగనిగ్యం. విశాలమైన నుదుదు. పెద్దక్రాపు. ఆకర్ణాంతములా అనిపించే పెద్ద కళ్ళు. కోటేరేసి నట్లున్న పొడుగైన ముక్కు. ఆ కనుముక్కు తీరు అందమైనది. క్రమంగా విల్లులా వంగి,కొంచెం ఒత్తుగా కండ్లకు తగుమాత్రం దూరంగా ఉన్న కనుబొమల మూలంగా ముఖానికి అందం, తుమ్మెదరెక్కలలా నల్లగా, ఒత్తుగా ఉన్న బుఱ్ఱమీసాలమూలంగా గాంభీర్యం కలిగాయి. ఆ కన్నులలోని ఒక వింత కాంతి, ఒక క్రొత్త వెలుగుమూలంగా ఆకర్షణ అబ్బింది. అతను పలనాటి తెలుగుజోదులా కన్పించాడు.

అంతలో అతను గంభీరంగా కళ్ళు పెద్దవిచేసుకొని చూశాడు. అతని కళ్ళల్లో ఎఱ్ఱజీర కనిపించింది. మోర ఎగురవేస్తూ, ఉండిఉండి ఉరిమి చూస్తూ అతను అలా అడిగేసరికి, నిద్రాభంగం కలిగించినందుకు హూంకరిస్తున్న సింహం ఎదుట వెనుకకాళ్ళమీద నిలబడి, ముందుకాళ్ళు చేతుల్లా ఎత్తి నమస్కరిస్తున్న ఉడతలా ఒణుకుతూ, చేతులు కట్టుకోబోతూ, నమస్కారం చేయబోతూ ఉన్న రామారావు కొంతసేపటిదాకా, నోరు మెదపలేకపోయాడు. తర్వాత నమస్కారం చేసి, విషయం చెప్పడానికి ప్రయత్నం చేశాడు. కాని అతను మాట తడబడ్డాడు.

అంతలో ప్రకాశం అక్కడినుంచే "ఆఁ ఆఁ, అర్థమయిందిలే. ఇక్కడకు క్రొత్తగా ఆఫీసరుగా వచ్చావుకదూ! సరె సరే, భోజనం అయిందా?" అన్నాడు

అలా అంటూ అతను వసారా మెట్లు దిగి, గేటుదగ్గరకు వచ్చాడు. అతను రామారావువంక ఒక్కక్షణం తేరిపార చూచాడు. మరుక్షణంలో ఆ ప్రాంతం అంతా దద్దరిల్లిపోయేలా పెద్దగానవ్వడం మొదలుపెట్టాడు. ఆ సమయంలో అక్కడే కొంచెం దూరంగా, క్రోటన్ చెట్ల వెనుక నిలబడిఉన్న అతని భార్య, భర్త ఎందుకలా నవ్వుతున్నాడా అని ఆశ్చర్యపడుతూ, నెమ్మదిగా అక్కడకు వచ్చింది.

ఆమె రామారావును చూడగానే గుర్తుపట్టింది.

ఆమె నెమ్మదిగా ముందుకు వచ్చింది. ప్రకాశం నవ్వడం మాని, అతని బుజంపై చెయ్యివేసి, "అరె బక్కాడా! నువ్వా! రామారావ్వు కదూ? నేను ప్రకాశాన్ని - పోల్చుకోలా?" అన్నాడు.

సావిత్రి మరో అడుగు ముందుకు వేసి, చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "ఏమండీ రామారావుగారూ! బాగున్నారా?" అన్నది.

రామారావు అప్పటికి తేరుకొంటూ "అరే, మీరా! మీరు సావిత్రి కదూ?" అన్నాడు. ప్రకాశం మళ్ళీ పెద్దగా నవ్వుతూ, "అయితే నువ్వు మా ఇద్దరికీ పరిచయం అన్నమాట. మనం ఇద్దరం బి.ఏ. కలిసి చదువుకోలేదుటయ్యా! ఏం, ఇప్పుడైనా జ్ఞాపకంవచ్చిందా?" అన్నాడు. అతను సమాధానం చెప్పకముందే సావిత్రి మాట అందుకొని, "ఆయనకు ఏమీ జ్ఞాపకం లేనట్టుందిలెండి. మే మిద్దరం కలసి చిన్నప్పుడు హైస్కూల్లో నాలుగేళ్ళు చదువుకొన్నాం. మనం అంతగా మారిపోయామన్నమాట; కాని ఆయన ఏ మాత్రం మారలేదు. సరే, సరే, రండి; ముందు లోపలకు రండి" అన్నది.

సావిత్రి రామారావును లోపలకు ఆహ్వానించింది.

* * *

రామారావుకు సావిత్రిని చూడగానే తన భార్య జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతని భార్య కురూపేమీ కాదు. తనకు అన్నివిధాలా నచ్చిన రూపురేఖలూ, గుణగణాలూ ఉండడంవల్లనే అతను ఆమెను వివాహం చేసుకున్నాడు. ఆమె ఒకరకంగా అందమైనదే. కాని సావిత్రి అందం వేరు.

సావిత్రి చాలా అందకత్తె.

ఆమె నిజంగా విద్యుల్లత.

నిలువెల్ల పూచిన పూలతీవె ఆమె.

ఆమె ఎప్పుడూ ఎంతో ప్రసన్నంగా కన్పించేది. మొదట్లో కొన్ని రోజులు ఆమె రామారావు ముందుకు వచ్చి మాటాడడానికి జంకుతున్నట్లు కన్పించింది. అది నాగరీకం కాదనీ, పైగా చిన్ననాటి స్నేహితుని ముందుకు రాకపోవటం మర్యాద కాదనీ ప్రకాశం ఆమెను మందలించాడు. ఫలితంగా ఆమె రామారావుతో ఆమాటా ఈమాటా మాటాడడం మొదలు పెట్టింది.

పదిరోజుల తరువాత రామారావు వేరే వంట చేసుకొంటా నన్నాడు. అలా వీల్లేదన్నది సావిత్రి. ఆ ఊళ్ళో ఉన్నంతకాలం అక్కడే ఉండాలనీ, తమతోపాటే తినాలనీ ఆమె పట్టుపట్టింది. "మీకోసం ప్రత్యేకం యేమన్నా చెయ్యాలా ఏమన్నానా. వంటమనిషి వున్నది; పనివాళ్ళున్నారు. అదనంగా మాకు కాగల ఖర్చుకూడా ఏమీలేదు. కనుక మరోమాట చెప్పకండి" అన్నది సావిత్రి.

"అవును. అది మనకు మర్యాదకూడానూ" అన్నాడు ప్రకాశం.

అన్నివిధాలా వసతి కుదిరినప్పటినుంచి రామారావు అక్కడ ఉద్యోగరీత్యా నిర్వహించవలసిన పనులు ప్రారంభించాడు. ఆయా ప్రణాళికలు రూపొందించాడు. అందులో వేటికి ముందు ప్రాధాన్యం ఇవ్వాలో నిర్ణయించుకొన్నాడు. గ్రామంలో పలుగురినీ సంప్రదించాడు. ఇతర పథకాలతోపాటు కార్యాలయం ఏర్పాటు చేయాలనీ, సమావేశాలు జరపడానికి వీలుగా ఉండే భవననిర్మాణ కార్యక్రమం ప్రారంభించాలనీ కూడా నిర్ణయం అయింది. అందుకు ప్రకాశం మద్దతుకూడా లభించింది.

అన్నిపనులూ సక్రమంగా జరిగితే ఒక్క ఏడాదిలోనే తనకు తప్పక పైపదవి లభించగలదని రామారావు ఆశించాడు. ఆ యా విషయా లన్నీ సావిత్రికి వివరంగా చెప్పి, తనకు త్వరలో 'ప్రమోషను' రాక తప్పదని ఉబ్బిపోయాడు. అతను ఇంటికి వ్రాసిన ఉత్తరాలలోకూడా ఈ విషయం ప్రస్తావించాడు.

సావిత్రి అతను చెప్పినవన్నీ విని చిరునవ్వు నవ్వేది. ఆమె నవ్వితే ఎంతో అందంగా ఉండేది. బొడ్డుమల్లెలు అప్పటికప్పుడు అలా చప్పున వికసించినట్టు ఉండేది.

రామారావుకు ఆ చుట్టుపట్టు లన్నీ క్రమంగా పరిచయం అయిన కొద్దీ మొదట్లో ఉన్న దిగులు పోయింది. విసుగూ విరామం లేకుండా

తిరుగుతుండే రకరకాల మోటారువాహనాల రణగొణధ్వనులతో హడావిడిగా ఉండే బస్తీ జీవితానికి అలవాటుపడినవాడు కావడంచేత అతను మొదట్లో ఆ ప్రశాంత వాతావరణం చూచి కొంత భయపడ్డాడు. నెమ్మదిగా ఆ భయం పోవడమేకాదు; కేవలం ఎత్తయిన రాతికట్టడాలు చూచి అబ్బురపడుతుండే మనిషి. పల్లెపట్టుల రమణీయమైన ప్రకృతిదృశ్యాలు చూచి మురిసిపోవడం మొదలుపెట్టాడు.

ఆ ఊరు కావడానికి చిన్నదే అయినా ఎంతో పొంకంగా ఉన్నది. బాటలన్నీ తీర్చిదిద్దినట్టుగా ఉన్నాయి.

ఆ గ్రామానికి అర్థమైలు దూరంలో తూర్పువైపున ఏరొకటి ఉన్నది. ఊళ్ళో అందరూ ఏటినుంచే మంచినీరు తెచ్చుకొంటారు. వేసవికాలం మంచినీటికోసం ఏటిగట్టున త్రవ్విన బావి ఉన్నది. పడమటి వైపున చింతతోపుకు ఆవల దూరదూరాన ఎత్తయిన కొండ. కొండమీద దట్టమైన అడవి; కొండను అనుకొని నాలుగయిదు ఎకరాలమేర ఆక్రమించుకొన్న చెరువు. గ్రామంలో బాటలకు ఇరుప్రక్కలా ఖాళీజాగాలలోనూ, గ్రామంచుట్టూనూ ఎన్నోరకాల చెట్లు ఉన్నాయి.

రామారావు ప్రకాశంతో కలిసి కొండమీదకూ, చెరువుగట్టుకూ, ఏటిఒడ్డుకూ షికారుకు అనేకసార్లు వెళ్ళివచ్చాడు. ఒకటిరెండుసార్లు వారి వెంట సావిత్రికూడా వెళ్ళింది. అలా వెళ్ళినప్పుడు సావిత్రి రామారావుతో ఇంతకుముందుకంటె ఎక్కువ చనువుగా, కలుపుగోలుగా మాటాడింది. ఎదుట కన్పించిన ప్రకృతిదృశ్యాలను ఎన్నో రకాలుగా అభివర్ణించి వాటి పట్ల తన ప్రగాఢమైన అభిమానం వ్యక్తం చేసింది. అందుకు ప్రకాశం సంతోషించాడు.

రామారావుకు మొదట్లో ఉన్న బెదురు పోయింది. రాత్రిళ్ళు నక్కకూతలూ, దూరంనుంచి అడవిజంతువుల అరుపులూ వినిపిస్తే అతను

Viswa Shanthi Reading Room,
New Mirzalguda, Secunderabad.

ఇప్పుడు పూర్వంలాగా భయపడడంలేదు. పైగా అతనికి నూతనోత్సాహం కలిగింది. బస్తీలో ఉన్నప్పటికంటె ఇక్కడకు వచ్చినతర్వాత తన ఆరోగ్యం ఎంతో మెరుగయిందని అనిపించింది అతనికి. ఒంటరిగా ఉంటున్న అతనికి మరికొంత ఉత్సాహం కల్పిద్దామనే ప్రకాశం అతన్నీ, సావిత్రినీ వెంటతీసుకొనివెళ్ళి తను పెద్ద ఎత్తున కంట్రాక్టుపనులు చేస్తున్న ప్రదేశాలు చూపించాడు.

ప్రకాశం దాదాపు ప్రతిరోజూ పగలు అక్కడకూ, ఇక్కడకూ వెళ్ళి వస్తూండేవాడు. పని ఉన్నా లేకపోయినా అలా వెళ్ళేవాడు అతను.

కొన్నిరోజుల తర్వాత సావిత్రి రామారావుతో మరింత చనువుగా మాటాడడం మొదలుపెట్టింది. మొదట్లో ప్రకాశం ఇంట్లో ఉన్నప్పుడే అతనితో అలా మాటాడేది. ఇప్పుడు అలాకాదు; భర్త ఇంట్లో లేనప్పుడు రామారావు కూర్చునే గదిలోకి వెళ్ళి, దూరంగా నిలబడి చాలాసేపు కబురు చెప్పడం మొదలుపెట్టింది. ఒకటికి రెండుసార్లు పండ్లు, ఫలహారాలు, కాఫీ, పాలు, ఓవల్టిన్ తెప్పించి ఇచ్చేది. క్రమంగా లోకవ్యవహారాలతో పాటు తన సంసారానికి సంబంధించిన విషయాలుకూడా చెప్పడం ఆరంభించింది. మొదట్లో ప్రకాశం గుణగణాలు ఘనంగా ప్రశంసించింది. తర్వాత తర్వాత అతని లోపాలు ఎత్తిచూపుతూ సాధింపు ప్రారంభించింది.

ప్రకృతిదృశ్యాలూ, ప్రశాంత వాతావరణమూ అంటే ఎంత అభిమానం ఉన్నా అంత ఆస్తి ఉండీ, అంత పెద్దచదువులు చదువుకొనీ, అంత పలుకుబడి సంపాదించీ ప్రకాశం ఆ కుగ్రామంలో ఉండవలసిన అవసరం ఏమున్నదనీ, నగరంలో ఉంటూ, కావాలనుకున్నప్పుడు ఇటువంటి ప్రాంతాలకు వచ్చిపోకూడదా అనీ ఆమె వాదించింది. ఆమె ఆవిషయంలో తన వాదంగురించీ, భర్తకు ఆ విషయం నచ్చచెప్పడానికి

తను చేసిన విఫలప్రయత్నాలగురించీ వివరిస్తూ, బ స్త్రీజీవితంపట్ల తనకు గల వ్యామోహం అభివ్యక్తం చేసింది.

మరికొంచెం చనువు ఏర్పడిన తర్వాత తానేమో సర్వాలంకార సంశోభితయై, అచ్చంగా అచ్చరలా కన్పిస్తూ, ఒయారంగా, అంచక్కా అంచలా ముందు నడుస్తూ, విశాలంగా అందంగా ఉన్న ఇల్లంతా అతనికి ఒకటికి రెండుసార్లు చూపించింది.

ఆ ఇంట్లో ఎక్కడ చూచినా రకరకాల కుర్చీలు, బల్లలు, సామానులు: అవన్నీ ఖరీదైనవి. పెద్దనగరాలలో భాగ్యవంతుల ఇండ్లల్లో ఉండే సామగ్రు లవి. గోడలపైన అక్కడక్కడ అందమైన నగిషీపని చేసిన చట్రాలలో ఫొటోలు, ప్రకృతి దృశ్యాలు చిత్రించిన వర్ణచిత్రాలు. వాటిలో కొన్ని అజంతాచిత్రాల ప్రతిరూపాలు. అక్కడక్కడ బల్లలపైనా, టీపాయిలపైనా అపురూప కళాఖండాలు అమర్చిఉన్నాయి. ప్రతి గదిలోనూ విద్యుద్దీపాల ఏర్పాటుకూడా ఎంతో అందంగానూ, ఆకర్షణీయంగానూ ఉన్నది.

ఆ ఇంట్లో దాదాపు పదిగదులు ఉన్నాయి. దాబాగదులు కాక వంటకూ, భోజనాలకూ వెనుక వేరే పెంకుటిల్లు ఉన్నది. ఇంటివెనుక ఆవరణలో వంటఇంటికి దూరంగా పనివాళ్ళకోసం కట్టిన చిన్నచిన్న పెంకుటిళ్లుకూడా పొంకంగా ఉన్నాయి. పశువుల శాల క్రింద నేల కొంతభాగం గచ్చు చేసి, పైన సిమెంటురేకులు వేసి, కట్టుదిట్టంగా కట్టారు. అందులో అయిదు ఆవులూ, దూడలూ, పదిగేదెలూ, పదిజతల ఎడ్లూ ఉన్నాయి.

ఇంటి వెనుకవైపు ప్రహరీగోడ ఎత్తు ఎక్కువ. ముందువైపు ప్రహరీగోడ ఎత్తు చాలాతక్కువ. ఇంటివెనుకగోడ ఆనుకొనే ఎకరం మేర తోట. అందులో పూలమొక్కలతో సహా రకరకాలచెట్లు ఉన్నాయి.

సావిత్రి ఇల్లూ, తోటా అతనికి చూపడానికి సంబరపడ్డది.

ఆవిడ తనకున్న రకరకాల నగలూ, ఆభరణాలూ, చీరలూకూడా చూపించి, ఏదోసందర్భంలో "ఇవన్నీ నాకేం తక్కువలేవు" అనంది. అలా అంటూ ఆవిడ కొంత గర్వంకూడా కనబరచింది.

నవ్వుతూ, సరదాగా, చనువుగా మాటాడుతూ సావిత్రి అతనికి ఇంకా ఎన్నో విషయాలు చెప్పింది.

"ఆయన బయట వాళ్ళతో వీళ్ళతో ఒక్కొక్కప్పుడు కోపంగా, పరుషంగా మాట్లాడినా ఇంట్లోమట్టుకూ ఎప్పుడూ చక్కగా నవ్వుతూ మాట్లాడతారు ఎప్పుడూ శాంతంగా ఉంటారు. ఎన్నెన్నో పుస్తకాలు కొనితెచ్చి చదువుకొంటుంటారు. అందమైన దారువిగ్రహాలూ, సామానులూ బోలెడు డబ్బుపోసి తెస్తారు. అవన్నీ నాకూ ఇష్టమే. అంటే క్రమంగా అభిమానం కలిగింది. అయితే ఒకటి-తను ఏంచేసినా కిమ్మన కూడదు ఆయనకు అనుగ్రహం కలిగినా ఆగ్రహం వచ్చినా పట్టలేం. అలా అని ఆయన ఎన్నడూ దౌర్జన్యానికి దిగేమనిషికాదు. అంతేకాదు, బయట తిరుగుడుకూడా ఉన్నది. కాని ఆయన నన్ను ఒకర్తెనే ప్రేమించానని అంటారు. అది నిజంకూడానూ. వీటికి తోడు ఆయనకు త్రాగుడు కూడా అలవాటు అయింది. కాని ఆయన తాగుతారని ఎవ్వరూ అనుకోరు. తాగినంతమాత్రాన ఆయన తాగుబోతూ కాదు-తిరిగినంత మాత్రాన ఆయన తిరుగుబోతూ కాదు.

ఒక్కొక్కసారి ఆయన ఇవన్నీ మరచిపోయి వారాలతరబడి ఎక్కడికీ వెళ్ళకుండా ఇంటిపట్టున ఉండి తోటపనులూ, వ్యవసాయం పనులూ చూసుకొంటారు. 'వద్దండీ డబ్బు ఇలా అనవసరంగా ఖర్చు చెయ్యొద్దు. తర్వాత మనం ఇబ్బందిపడవలసి వస్తుందేమో' అని నేను అన్నప్పుడల్లా ఆయన పిత్రార్జితమైన ఆస్తి ముట్టుకోవడం లేదనీ, పైగా అది ఎంతో పెరుగుతున్నదనీ, నేనుకనుక కొడుకుల్నీ కూతుళ్ళనూ

కనేస్తే ఆ క్షణంనుంచీ ఇవన్నీ మానేసి వాళ్ళకోసం ఇంకా ఎక్కువధనం కూడబెడతాననీ అంటారు. మరి పది సంవత్సరాలయింది. నాకు ఇంత వరకు అటువంటి అదృష్టం..." అంటూ ఆమె మాటాడడం మానేసి ఒక క్షణం మౌనం వహించి, అంతలో సిగ్గుపడిపోయి, చప్పున వెను తిరిగి ఆవలకు వెళ్ళిపోయింది.

రామారావు అప్పటిదాకా తల వంచుకొని ఆవిడ మాటలు వింటూ కూర్చున్నవాడల్లా తల ఎత్తి ఆమె వెళుతున్నవైపు చూచాడు. మధ్యలో సంభాషణ ఆపేయడం, అలా సిగ్గుపడడం, చప్పున కొంగు లాక్కొని ఒళ్ళంతా కప్పుకొని, వెనుతిరిగి నెమ్మదిగా వెళ్ళడమదీ అతనికి ఒక చమత్కారంగా కన్పించింది.

ఆమె అలా వెళుతూ వెళుతూ వెనుతిరిగి, తనవంక చూచి, చిరు నవ్వు నవ్వినట్లు అనిపించింది అతనికి. అలా అనిపించేసరికి తనపైకి మల్లెపూలు విసరివేసినట్లు అయింది.

అదంతా ఒక్కక్షణం.

మళ్ళీ అంతలో ఆమె తనవంక చూచి అలా నవ్వలేదనీ, తల వంచుకొనే వెళ్ళిందనీ అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చేసరికి అతనిమనస్సు కలుక్కు మన్నది. విచ్చిన గులాబీపువ్వు ఉన్న రెమ్మ ఒకటి ఎవరో తనపైకి గురి పెట్టి సుతారంగా విసరగా, దారిలో పువ్వు రాలిపోయి రెమ్మ ఒక్కటే వచ్చి ముఖంమీద పడగా, సన్ననిముళ్ళు తన చెక్కిలిపై అలా ఒకసారి తాకినట్టు అయింది.

అతను అప్రయత్నంగా అరచేతితో ముఖం తుడుచుకొన్నాడు.

* * *

సావిత్రి రామారావుతో అలా చాలాసార్లు ఎంతో చనువుగా, ఏకాంతంగా సంభాషణజరిపింది. ప్రతిసారీ ఆమె సంభాషణ ఎన్నడో చిన్ననాటి తమ స్నేహందగ్గర ప్రారంభమై, అలా అలా అనుకోకుండా కొనసాగి, సంతానం విషయందాకా వచ్చి ఆగిపోయేది. ఆమెకు సంతానం కలుగక పోవడానికి కారణం ఏమిటా అని అతను పదే పదే అనుకొన్నాడు. ఒక సారి వైద్యపరీక్ష చేయించుకోమని ఆమెతో చెప్పాలని అతను చాలాసార్లే అనుకొన్నాడు. కొన్నిసార్లు ఆ మాటలు నోటిదాకా వచ్చాయికూడాను. కాని ఆమె అపార్థం చేసుకొంటుందేమో నని భయపడి ఊరుకొన్నాడు. ఆ విషయం ఆలోచించినకొద్దీ అతనికి ఆమెపట్ల జాలి కలిగింది. హృదయంలో ఆమె అంటే ఉన్న అభిమానానికి అది తోడు అయింది. ఆమె ఎదుటకు వచ్చినప్పుడల్లా అతనికి ఆ విషయం జ్ఞాపకం వచ్చేది.

ముప్ఫయిఏళ్ళు నిండినా పిల్లలు కలుగకపోవటంవల్ల మనిషి చెక్కుచెదరలేదు. ఎన్నడూ పనిపాటలు చెయ్యవలసిన అవసరం లేకపోవడంవల్ల ఆమె పరమ సుకుమారవతి అయింది. ఆ సౌకుమార్యానికి సౌందర్యపోషణా, అలంకారాలూ తోడుఅయాయి. బాగా భాగ్యవంతుని భార్యకావటంచేత అందుకు అవకాశం కలిగింది.

ఆమె మోము ఎప్పుడూ మందహాస సుందరం; పున్నమనాటి చంద్రబింబ సదృశం.

ఎండకన్ను ఎరుగని దనిపిస్తుంది సావిత్రి. మల్లెకు ఆమె ప్రతిస్పర్థి - లావణ్యంలోనూ, సౌకుమార్యంలోనూ కూడా.

'ఆమె చిన్నప్పుడు అంత అందకత్తె కాదు. వయసు వచ్చినప్పుడు వయసు వచ్చిన పిల్లమాత్రమే. భర్త సాంగత్యంవల్ల ఇంత అందం వచ్చింది. మెఱుపు వచ్చింది. తనూవిలాసం అబ్బింది సాన పట్టిన మకరాంకుశస్త్రం అయింది. సంపదవల్ల రకరకాల విలువైన

అందాల ఆభరణాలు ధరించి క్రొత్త క్రొత్త అలంకరణలు చేసుకోడానికి మంచి అవకాశం కలిగింది. నాగరీకం నేర్చింది.' అనుకొన్నాడు రామారావు.

ఆమె సౌకుమార్యం అతన్ని ఆకర్షించింది. ఆమె అలంకరణ అతన్ని అలరించింది. ఆమె చదువు, నాగరీకం, సంభాషణాధోరణి అతన్ని కవ్వించాయి.

ఆమె రోజూ చాలా ఖరీదైన జరీఅంచు పట్టుచీరలే కట్టేది. ఎప్పుడూ చక్కగా అలంకరించుకొనే కన్పించేది. నిత్యం ఉదయం. సాయంత్రం తలలో పూలు దండిగా పెట్టుకొనేది. అదంతా తన్ను ఆకర్షించడానికేమోనని అనుమానంకూడా కలిగింది అతనికి.

సావిత్రి ఎప్పుడు అవకాశం దొరికినా ఏదో విషయంపై సంభాషణ అల్లుకొని పోయేది. ఆవిడ ఎప్పుడూ ఎంతో మధురంగా మాటాడేది. ప్రకాశం ఇంటో ఉన్నంత సేపు భార్యఎదురుగా కూర్చుని, ఆవిడమాటలు వినడానికి ఆసక్తి కన్పరచేవాడు. మధుర కావ్యగానం విన్నంతగా సంతోషించే వాడుకూడానూ.

ఆమె అలా ఏదో తనతో ఏకాంతంగా మాటాడుతూ ఉండగా ఒకసారి, రామారావు మధ్యలో అడ్డుకొని "ఇతర విషయాలు ఎలా ఉన్నా మీరు మాటాడుతుంటే ఏదో పాట పాడుతున్నట్టు ఉంటుంది.'' అన్నాడు నెమ్మదిగా. అలా అంటూ అతను ఆమెవంక ఒకసారి అభిమానపురస్సరంగా చూచాడు. అలా చూస్తూ అతను అప్రయత్నంగా మందహాసం చేశాడు.

ఆమె గమనించింది!

మొదట ఆమెకూడా అప్రయత్నంగా చిరునవ్వు నవ్వింది. అంతలో అతని మందహాసం కాంక్షాసమ్మిశ్రితం అనిపించింది ఆమెకు మరుక్షణంలో ఆమె కావాలని చిరుకోపం ప్రదర్శించింది.

అంతలో ఆమె వెనుదిరిగి నెమ్మదిగా అవతలకు వెళ్ళిపోయింది.

అలా జరిగినతర్వాత రామారావు సావిత్రితో కొన్నిరోజులదాకా మాటాడలేదు. ఆమె తన్ను ఒక విధంగా గట్టిగానే హెచ్చరించినట్లు, ఒకరకంగా మందలించినట్లు అనిపించింది అతనికి. అందుకే ఆమె ఎదుట పడ్డా అతను పలుకరించలేదు. ఆమెను కన్నెత్తి చూడలేదు; తప్పుకొన్నాడు.

కాని...కాని...

ఆమె తలనిండా తాల్చిన మల్లెపూల సువాసనలు అతన్ని చుట్టి వేస్తూనే ఉన్నాయి. ఆమె కాలిమెట్టెల సన్నసవ్వడులు అందెల రవళులై మృదుమధుర ఝుంకారములై అతని హృదయంలో ప్రతిధ్వనిస్తూనే ఉన్నాయి. ఆమె చూపులు తుమ్మెదల బారులై అతన్ని మభ్యపెడుతూ మాటిమాటికీ మీదమీదకు వస్తూనే ఉన్నాయి. అతని మనస్సంతా ఆమెను గురించిన ఆలోచనలతో నిండిపోయింది. అగరువత్తుల పొగ. సర్వ సుందరగా అలంకరించిన శోభనపుగది అంతా అలముకొన్నట్లుగా, క్రొత్తగా వికసించిన పూల పరీమళం ఉద్యానవనమంతా పరివ్యాప్తం అయినట్లుగా ఆమె రూపలావణ్యం గురించీ, ఆమె చిరునవ్వుల సోయగం గురించీ, విలక్షణమైన ఆమె ఆకర్షణ గురించీ కలిగిన ఆలోచనలు అతని మనస్సు అంతా అలముకొన్నాయి. అవి అలవోకగా అలముకొన్నాయి. అతనికి అదే ధ్యాస అయింది. అతనికి అది ఒక వ్యామోహం అయింది.

ఆమెను కలుసుకోకుండా, ఆమెతో మాటాడకుండా, ఆమెవంక చూడకుండా అలా తప్పుకు తిరుగుతున్నకొద్దీ అతనికి ఆ వ్యామోహం అధికాధికం అయింది.

పదిరోజులు అలా గడిచేసరికి ఇంక ఆమెను చూడకుండా ఉండలే ననుకొన్నా డతను. అతనికి మనసులో బాధగా అనిపించిందికూడాను.

హృదయంలో ఎక్కడో మధుకీల రగుల్కొన్నట్లు అనిపించింది. ఆమె ప్రవర్తన అతనికి మరీ వింతగా కన్పించింది. ఆమెకూడా తనలాగే లోపల బాధపడుతూ, పైకి తేలకుండా తన ఎదుట పడకుండా తప్పించుకొని తిరుగుతున్నట్లు కన్పించింది.

ప్రకాశం ఇంట్లో ఉన్నప్పుడుకూడా సావిత్రి అలాగే ప్రవర్తించడం మొదలుపెట్టింది. ఏదో తప్పు చేసిన దానిలాగా దూరంగా తొలగిపోయింది. కారణం ఏమిటని ప్రకాశం అడుగుతాడేమో నని రామారావు భయపడ్డాడు. కాని సావిత్రి మాత్రం అటువంటి భయాలేమీ పెట్టుకోలేదు. రామారావు తన్నేమో బాధిస్తున్నట్లు, రక్షణకోసమన్నట్లు ప్రకాశం ప్రక్కన చేరినట్లు కన్పించింది.

రామారావు అక్కడ ఉద్యోగరీత్యా నిర్వహించవలసిన పనుల పట్ల ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించాడు. తాను ఉండవలసిన అవసరం లేకపోయినా పనికట్టుకొని వెళ్ళి, చిన్నతరహా నిర్మాణ కార్యక్రమాలు అమలు జరుగుతున్న చోట ఎక్కువసేపు ఉండివచ్చాడు. అయినా అతనికి ప్రొద్దు పోలేదు. అక్కడ తాను ఒంటరిగా ఉంటున్నట్లూ, బొత్తిగా తోచకుండా పోయినట్లూ అతను బాధపడ్డాడు. అతను ఒకటి రెండుసార్లు ప్రకాశంతో కలిసి పెద్దఎత్తున కంట్రాక్టుపనులు జరుగుతున్న చోట్లకు వెళ్ళివచ్చాడు. అతనికి ప్రకాశం మళ్ళీమళ్ళీ ఆ ప్రదేశాలన్నీ చూపించాడు. ప్రకాశంతో అలా ఊరికే తిరగడం తప్ప రామారావుకు కాలక్షేపం కాలేదు.

ప్రకాశం మితభాషి.

ఎవరైనా మాటాడుతుంటే ఎంతసేపయినా ఓపిగ్గా వింటాడు అతను

రామారావు ప్రకాశంతో ఏదో విషయంమాటాడుతూ, మధ్యలో స్వవిషయం ప్రస్తావించాడు. తనకు అక్కడ ఏమీ తోచడంలేదని చెప్పి,

"నీ పలుకుబడి ఉపయోగించి నన్ను ఇక్కడనుంచి బదిలీ చేయించు" అన్నాడు.

ప్రకాశం నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

రామారావు మళ్ళీ అడిగాడు.

ప్రకాశం నవ్వుతూ, "పోనీ, కొంచెం ఔషధం సేవిస్తావా ?" అని అడిగాడు నెమ్మదిగా.

వెంటనే రామారావు "వద్దువద్దు," అంటే అతను పెద్దగా విరగబడి నవ్వుతూ, "అంత భయమా ?" అన్నాడు. మరోక్షణం తర్వాత అతను మాట మారుస్తూ "ఇక్కడ తోచక పోవడం ఏమిటి ? ఒకసారి అటు చూడు" అన్నాడు.

'ఎటు చూచినా సర్వరమణీయమయిన ప్రకృతి దృశ్యాలు. అక్కడి ప్రకృతి సౌందర్యం సందర్శిస్తూ హాయిగా ఎంతకాలమైనా గడపవచ్చు. ఇంటిదగ్గర ఏ గదిలో అయినా కూర్చుని చదువుకోవచ్చు. ఇంట్లో కావలసినన్ని పుస్తకాలు ఉన్నాయి. ఇంట్లోనో, తోటలోనో కూర్చుని బొమ్మలు గీయవచ్చు. కవిత అల్లుకోవచ్చు. పాటలు పాడుకోవచ్చు. గ్రామంలో ఎన్నో నిర్మాణ కార్యక్రమాలు నిర్వహించవచ్చు. ఇతనికి తోచకపోవడ మేమిటి ?' అనుకొన్నాడు ప్రకాశం. అతను కొద్ది నిమిషాల తర్వాత తల వంచుకొని కూర్చున్న రామారావు భుజం మీద చేత్తో తడుతూ. "పోన్లే, రేపటినుంచి ఇంట్లో మనం చదరంగం ఆడుకొందాం," అన్నాడు.

ఆ మరునాటినుంచి ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు తీరిక వేళల్లో ప్రకాశం రామారావుతో ఆట వేయడం మొదలు పెట్టాడు. కొన్నాళ్ళు అలా సాగింది. అలా ఆట మొదలు పెట్టినరోజుననే ప్రకాశం అతనితో

"నువ్వు కోరిన ప్రకారం గ్రామంలో భవననిర్మాణానికి మంజూరు సంపాదించాను. ఇంక నీకు కావలసినంత పని,'' అన్నాడు.

రామారావు సంతోషించాడు.

'బయట చేతినిండా పని ఉంటుంది. ఇంట్లో ఆటమూలంగా కొంత కాలక్షేపం అవుతున్నది,' అనుకొని సావిత్రి విషయం మర్చిపోవడానికి ప్రయత్నించాడతను. ఇతర ఏపనులయినా తనప్రమేయం లేకుండానే అతిశీఘ్రంగా జరిగిపోతున్నాయి. కాని ఆతను అతి కష్టంగా, రహస్యంగా చేస్తున్న ఆ ప్రయత్నం మాత్రం కొనసాగలేదు. అతనుఇంట్లో ఉన్నప్పుడు సావిత్రి ఆ చాయలకే రావడంలేదు. కాని అతనికి మాత్రం ఆమె ఎప్పుడూ తనముందే ఉన్నట్లు అనిపించింది.

ఒకరోజు చదరంగం ఆట సాగుతుండగా ప్రకాశానికి బయట నుంచి పిలుపు వచ్చింది. కాని ప్రకాశం ఆటలోనుంచి లేవలేదు. ఆ వచ్చిన మనిషి లోపలకు వెళ్ళి, ఆ విషయం సావిత్రితో చెప్పి, ప్రకాశం వెంటనే అక్కడకు రావలసిన అవసరంగురించి వివరించాడు. సావిత్రి ఆ మనిషిని పంపి, కొన్నిక్షణాల తర్వాత వంటమనిషిని పిలిచి, రెండు కప్పుల కాఫీ తీసుకొని వెళ్ళి ముందుగదిలో ఇచ్చిరమ్మని చెప్పింది. ఆవిడ వెళుతుండగా "ఆయన్ను ఓసారి ఇటు వచ్చివెళ్ళమని చెప్పండి" అని కూడా అన్నది సావిత్రి.

పదినిముషాల తర్వాత ప్రకాశం అక్కడకు వచ్చేసరికి సావిత్రి ఆ గదిలో పెద్ద పందిరిమంచంమీద పడుకొని ఉన్నది. అతను లోపలకు వస్తూనే ఆటలో ఉండగా పిలిచినందుకు కొంచెం కోపగించుకొంటూ, "ఎందుకో రమ్మన్నావుట!'' అన్నాడు.

సావిత్రి మాటాడలేదు.

పైగా మరో వైపు తిరిగి పడుకున్నది.

అతను విసురుగా ముందుకు వచ్చి ఆమె బుజాలు పట్టుకొని తన వైపుకు త్రిప్పుకొంటూ కొంచెం పెద్దగా, "ఏం. ఆటలో ఉన్నామని కూడా తెలియదా నీకు ?'' అన్నాడు.

సావిత్రి ఫక్కున నవ్వింది. ఆమెవంక ప్రకాశం కోపంగా చూస్తూ, "ఎందు కలా నవ్వుతావ్ ?'' అన్నాడు.

"మీరు చేతులు విడిచిపెట్టండి. నాకు చక్కిలిగింతగా ఉన్నది'' అన్నది సావిత్రి నెమ్మదిగా లేచి కూర్చుంటూ.

"అబ్బ ! అంత చిన్నపిల్లవేం !'' అన్నాడు ప్రకాశం.

ఆమె అతని ముఖంలోకి చూస్తూ, చిరునవ్వు నవ్వుతూ, "కాక ముసలి దాన్నా'' అన్నది. అతనికి కోపంఅంతా పోయింది.

కొన్నిక్షణాల తర్వాత అతను, "సరేగాని, పని ఏమిటో చెప్పు'' అన్నాడు.

ఆమె లేచి, నెమ్మదిగా అతని దగ్గరగా వచ్చి నిలబడి, "అప్పే ఏంలేదు. మీరు వెంటనే అక్కడకు వెళ్ళకపోతే పని ఆగి పోతుందట. దానివల్ల మనకు చాలా నష్టం వస్తుందట కూడాను. అదీ కాక అనుకొన్న నాటికి పని యథావిధిగా పూర్తి కాకపోతే మీకు అందరి మీదా కోపం వస్తుంది. ఇవన్నీ నాకు తెలుసు. అందువల్ల మీరు ఒక్క సారి అలా వెళ్ళిరండి" అన్నది. అతను ఒక్క నిముషం అక్కడే నిల బడి ఎటో చూస్తూ ఆలోచనలోపడ్డాడు అంతలో అతను ఆలోచనలో నుంచి తెప్పరిల్లుకొని "నిజమే; నువ్వు బాగా జ్ఞాపకంచేశావు. ఇవ్వాళ చాలా అర్జంటుపనే ఉన్నది. సరే వెళతాను. అయితే ఓపని చెయ్యి. ఆట పూర్తిచేసివెళ్ళు'' అన్నాడు.

ప్రకాశం హడావిడిగా బయటకు వెళ్ళాడు.

సావిత్రి నెమ్మదిగా తీరుబడిగా ముందుగదిలోకి వచ్చి ఆట ముందు కూర్చున్నది.

వచ్చిన పదినిముషాలకే ఆట కట్టించేసిందిసావిత్రి. ప్రకాశం వెయ్యవలసిన ఎత్తులన్నీ చెప్పివెళ్ళాడనుకొన్నాడు రామారావు. అతనికి కోపం వచ్చింది. మాటామంతీలేకుండా మరోఆట వేశారు. అదీ అంతే అయింది. రామారావుకు రోషంకూడా వచ్చింది. వెంటనే మరోఆట వేశాడు. ఈసారి అతను ప్రతిఎత్తుకూ ఎంతోవ్యవధి తీసికొన్నాడు. కాని చివరకు గెలుపు ఆమెదే అయింది.

ఇక ఆరోజునుంచీ ప్రకాశం ఇంట్లో ఉన్నప్పుడూ, లేనప్పుడూ కూడా వారు అలా ఒకటి రెండుఆటలు వెయ్యడం జరుగుతూ వచ్చింది.

మొదట కొన్నాళ్ళు అతను ఆమెవంక కన్నెత్తి చూడలేదు. తర్వాత తర్వాత అందుకు అతనికి ధైర్యం వచ్చింది. ఆమె చూడనప్పుడు అతను ఆమెవంక చూడడం, ఒకరికొకరు పట్టు బడడం, తల వంచేసు కోవడం, ఎంతసేపూ ఎత్తు వెయ్యకపోవడం, ఏదో తప్పు చేసినట్టు పశ్చాత్తాప పడడం చాలాసార్లు జరిగింది.

అది రోజూ పరిపాటి అయింది.

ఆరోజు ప్రకాశం తూర్పు తెలతెలవారకముందే నిద్రలేచి హడావిడిగా స్నానాదులు పూర్తిచేశాడు. ఆరు గంటలు కాకముందే ఫలహారం చేయించుకొని తిని, కాఫీ తాగి బయలుదేరాడు. వెళుతూ వెళుతూ సావిత్రితో చెప్పివెళ్ళాడు అన్ని విషయాలూ క్లుప్తంగా.

కొండప్రక్కగా క్రొత్తగా వేస్తున్న రోడ్డుపని దాదాపు పూర్తి అయింది. ఆ గ్రామాన్ని బస్తీతో కలుపుతూ వేసినరోడ్డు అది. దారిలో అక్కడక్కడ చిన్నచిన్న వంతెనల నిర్మాణం కూడా పూర్తి అయింది. కాని అక్కడా ఇక్కడా కొన్ని చిల్లరపనులు మిగిలి పోయాయి. అవన్నీ ఆపూట పూర్తి అవుతాయి. అంత పెద్ద కంట్రాక్టుపని పూర్తి అయిన సందర్భంగా పట్టణంలో పెద్దవిందు ఏర్పాటుచేశాడు ప్రకాశం. అతను చాలామంది పెద్దవాళ్ళను ఆ విందుకు ఆహ్వానించాడు.

విందుకు సాధ్యమైనంత ముందుగా రమ్మనమనీ, మూడింటికే ఇంటికి కారు వస్తుందనీ, పెద్దగా అభ్యంతరం లేదంటే రామారావును కూడా తీసుకొనిరమ్మనమనీ సావిత్రితో చెప్పివెళ్ళాడు ప్రకాశం.

సావిత్రి గుమ్మందాకా వచ్చి భర్తను సాగనంపుతూ, "పోనీ మీరే ఆయన్ను స్వయంగా పిల్చివెళ్ళకూడదూ! అదీకాదూ ఇప్పుడే వెంటతీసుకొనివెళితే మరీ సంతోషిస్తారేమో ఆయన'' అన్నది.

ప్రకాశం ఒక్కక్షణం ఆగాడు. "అవును మంచిమాటే చెప్పావు. కాని ఇది వ్యవహారం. దీనివల్ల అందరికీ ఉపయోగమే. అయితే మనకు ఎక్కువలాభిస్తుంది. అందువల్ల తప్పని సరిగా కొందరికి కొంతకొంత ముట్టచెప్పాలి. ఇటువంటివన్నీ అతనికి గిట్టవు. అదీ కాక విందుకు వచ్చే వాళ్ళల్లో కొందరు అతని పైఅధికారవర్గంలోనివారు కావచ్చు. అందువల్ల అతను భయపడ వచ్చు. సరే ఇవన్నీ ఎందుకులే-మన ఇద్దరిలో ఎవరు పిలిస్తే ఏముందీ, రమ్మను. వస్తేతీసుకొనిరా,'' అని అతను గబగబా ముందుకు నడిచాడు.

సావిత్రి ఆపూట ఉదయం పదిగంటలనుంచే హడావిడిపడ్డది. తలంటి పోసుకొని, జుట్టుతుడుచుకొని, బాగా ఆరాక, వదులుగా జడ

వేసుకొన్నది. మధ్యాహ్నం పెందరాళే భోజనం చేసి, కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకొన్నది. రెండుగంటలకు రామారావు ఆటకు కూర్చుంటే, సావిత్రి అక్కడకు వచ్చి ఎంతో ఒయారంగా నిలబడి, "ఇంక నేను ఈ మూగ నోము సాగించలేను, మీరూ మాట్లాడండి" అన్నది. మరోక్షణం తర్వాత ఆమె అతనికి ఎదురుగా ఉన్న చదరంగం ఆడే అట్టా, పావులూ తీసి దూరంగా పెట్టి, కుర్చీ లాక్కొని అతనికి ప్రక్కగా కూర్చుని, ప్రకాశం పూర్తిచేసిన రోడ్డునిర్మాణం గురించి వివరిస్తూ, దానివల్ల గ్రామంత్వరలో ఎంతో అభివృద్ధి చెందుతుందనీ, బస్సులుపడే అవకాశం ఉన్నదనీ, తను కారులో అనుకొన్నప్పుడల్లా బస్తీకి వెళ్ళిరావడానికి వీలవుతుందనీ అన్నది. కొండప్రక్కగా గ్రామంవైపునా, కొండవెనుక గ్రామానికి దూరంగానూ ఉన్న భూములకు ఇలా రోడ్డుసౌకర్యం కలగడంమూలంగా గిరాకీ పెరుగుతుందనీ, అందులో చాలాభాగం అయిదారు సంవత్సరాల క్రిందట ప్రకాశం చవగ్గా కొనడం జరిగిందనీ చెప్పింది. ఆ భూములు వ్యవసాయంక్రిందకు తీసుకొనిరావడానికి కృష్ణాజిల్లానుంచి కొందరు రైతులను వారి కుటుంబాలతోసహా ఆ గ్రామానికి తరలించుకొనిరావడానికి ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయనీ, ఆ బృహత్కార్యక్రమానికి ప్రభుత్వ సహాయంకూడా తప్పక లభిస్తుందని తనూ, ప్రకాశం గట్టిగా ఆశిస్తున్నా మనీ అంటూ సావిత్రి తన భర్త ఆదర్శాలనుగురించి విపులీకరించింది.

రామారావు ఓపికగా విన్నాడు. అవీ ఇవీ చెప్పి చివరకు విందుకు తనతో రమ్మని ఆహ్వానించింది సావిత్రి. అతను రానన్నాడు. ఆమె బల వంతంచేసింది. కాని అతను రానంటే రానన్నాడు. ఆయన స్వయంగా పిలవలేదని కోపమా అన్నది. విందుకు మీ అధికారు లెవరైనా వస్తారని భయమా అన్నది. మీకు అంత అర్జంటుపనులు ఏమన్నా ఉన్నాయా అన్నది. నాతో ఒంటరిగా కారులో రావడానికి అభ్యంతరమా అని అడిగింది.

అన్నింటికీ అతను కాదన్నాడు. మరయితే రావడానికి కేమని అంటే, అతను రానని మాత్రమే అన్నాడు. పోనీ కారు మళ్ళీ పంపమంటారా అని అడిగితే వద్దన్నాడతను.

"మీరీపూట నాతో రావడమే బాగుంటుంది. ఎవరైనా ఏమైనా అనుకొంటారేమోనని భయపడవలసిన అవసరం ఎంతమాత్రమూ లేదు'' అని ఆగింది. క్షణంతర్వాత నెమ్మదిగా "ఆయనకు ఇటువంటి పట్టింపులేమీలేవు. ఉంటే మీరు ఇక్కడ ఇన్నాళ్ళు ఉండేఅవకాశం లభించేదే కాదుకదా! అదీకాక ఇలాంటి సందర్భాలలో ఆయనహడావిడిగా ఉంటారు. నాతో ఎక్కువ మాట్లాడే అవకాశం ఉండదు. మీరు వస్తే మనం కాస్త మాట్లాడుకొంటూ ఉండవచ్చు" అనికూడా అన్నది సావిత్రి.

అన్నీ విని రామారావు రానన్నాడు.

సావిత్రి ఒంటరిగా వెళ్ళడానికేసిద్ధపడ్డది. ఆవిడ మూడింటికే ముస్తాబు అయింది. నాలుగింటికి కారు వచ్చింది. సావిత్రి బయలుదేరివెళుతూ అతని గదిలోకి వచ్చి, "సరే, మీరురానట్టేకదా! మరి నేను వెళ్తున్నాను. రాత్రికి మాకోసం ఎదురుచూడకండి. మీరు పెందరాళే భోజనం చేస్తారని వంటావిడతో చెప్పివెళుతున్నా,'' అని నెమ్మదిగా, ఒయ్యారంగా అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ నడచివెళ్ళింది కారుదగ్గరకు.

సావిత్రి బయటకు వెళ్ళినప్పటినుంచీ రామారావుకు తోచలేదు. ఊళ్ళోకివెళ్ళి అక్కడపనులు ఎలాసాగుతున్నదీ చూచివచ్చాడు. సాయంత్రం తోట అంతా ఒకసారి తిరిగివచ్చాడు. కొంతసేపు ముందు గదిలో కూర్చుని అక్కడ కన్పించిన మాసపత్రికలూ, పక్షపత్రికలూ. వారపత్రికలూ, దినపత్రికలూ_ఇంగ్లీషువీ, తెలుగువీ అన్నీతిరగేశాడు, లోపల

నుంచి ఓపుస్తకంతెచ్చుకొనిచదవడానికి ప్రయత్నించాడుకాని ఆప్రయత్నం విఫల మైంది. మనసు ఎందుకో ఆరాటపడుతున్నట్టు అనిపించింది అతనికి. 'ఛ ఏమిటిది !' అనుకొన్నాడు. 'అయినా ఈ ఊళ్ళోనాకీ ఉద్యోగంఏమిటి, కావాలని కల్పించుకొంటేకాని పనిలేదే; ఇక్కడకునన్ను పంపించారేమిటి? అని బాధపడ్డాడు. 'సావిత్రి నాతో ఆలామాటాడకుండా ఉంటేనే బాగుంది. ఉండిఉండి మళ్ళీ ఎందుకివాళ మాటాడిందో !' అనుకొని మహాగింజు కున్నాడతను. ఎన్నెన్నో ఆలోచనలు అతన్ని పరిపరివిధాల కలవర పెట్టాయి. కొన్ని ఆలోచనలు అతన్ని భయపెట్టాయి. మరికొన్ని అతన్ని రెచ్చకొట్టాయి. ఒకసారి ఎవరికీ చెప్పకుండా అప్పటికప్పుడు బయలుదేరి అక్కడనుంచి పారిపోవాలనికూడా అనిపించిందతనికి.

రాత్రిఎనిమిదికూడా కాకముందే భోజనానికి రమ్మని పిలుపు వచ్చింది. అతను వెళ్ళలేదు. మళ్ళీమళ్ళీ పిలుపు వచ్చింది. ఆపూట భోజనం చెయ్యననీ, ఏమైనా పళ్ళూ పాలు పంపమనీ నౌకరుచేత వంట మనిషికి కబురుచేశాడతను. ఆ పూట వాటితోనే సరిపెట్టుకొన్నాడు. తన గదిలోకి వెళ్ళి పడుకొన్నాడు. అరగంట తర్వాత మళ్ళీ చావడిగదిలోకి వచ్చి. అక్కడ సోఫాలో విశ్రాంతిగా కూర్చుని నిద్రపోవడానికి ప్రయత్నించాడు.

తొమ్మిది కావస్తుండగా నౌకర్లంతాఒకళ్ళొకళ్ళే నెమ్మదిగా వెనక ఇళ్ళల్లోకి వెళ్ళారు. అతను ఒంటరిగా అక్కడేకూర్చుని కళ్ళుగట్టిగా మూసుకున్నాడు. పదిఅయింది. కాలంకంటెముందుగా పరుగెత్తుతోంది అతని మనస్సు. ఆతనికి ఎంతకూ నిద్రరాలేదు.

సావిత్రికూడా రాలేదు.

పన్నెండు గంటలు కొట్టింది అతనికి ఎదురుగా ఉన్న గోడ గడియారం. అతను నెమ్మదిగా లేచి తన గదిలోకి వెళదామనుకొంటుం

డగా ఒక్కసారి గుప్పున అత్తరువాసన వచ్చింది. అంతలో వేయిమల్లెల నవపరిమళం అతన్ని ముంచెత్తింది. మరుక్షణంలో వెల్లివిరిసిన గులాబీల గుబాళింపు-సువాసనల వెల్లువలవెనుక గాజుల గలగలలు-కాలిమెట్టెల సన్న సవ్వడులు, నవ్వుతూ, హడావిడిగా, ఆర్భాటంగా ఆ చావిడిలోకి వచ్చింది సావిత్రి.

అక్కడకు చాలా ఆర్భాటంగా వచ్చింది సావిత్రి.

ఉద్యానవనంలోకి క్రొత్తగా వసంతం వచ్చినట్లుగా వచ్చింది ఆమె. క్రొత్తగా వయసువచ్చిన ఆడపిల్లకు ఎక్కడలేని అందం అంతా ఒక్కసారే వచ్చినట్లుగా వచ్చింది ఆమె. పండుగకు పుట్టింటికి వెళ్ళి పట్టుచీర కట్టుకొని, ఆర్భాటంగా అత్తవారింటికి తిరిగివచ్చిన క్రొత్తకోడలులా వచ్చింది సావిత్రి.

వస్తూనే అతన్ని చనువుగా పలుకరించిందామె. "మీరు రాలేదుకాని, విందుబాగాజరిగింది. చాలా సరదాగా గడిచింది" అన్నది ఆమె.

విందు గొప్పగా జరిగింది.

సావిత్రి ఎంతోసంతోషించింది.

ఆమె సంతోషంతో అంతలాపొంగి పోవడానికి మరో కారణం కూడా ఉన్నది. విందుకు వచ్చినవాళ్ళలో కొందరు ఆమె వంక కన్నార్ప కుండా చూచారు. కొందరు ఆడవాళ్ళుకూడా ఆమెను ఎన్నోవిధాల మెచ్చుకొన్నారు. అందరి కళ్ళూఆమెమీదే ఉన్నాయనిపించింది ప్రకాశానికికూడా. అతను కూడా అందరిముందూ ఆమె అందచందాలు అభినందిస్తూ "ఏమిటే, ఇవ్వాళ ఇంత అందంగా కనిపిస్తున్నావ్ ? క్రొత్తకళ వచ్చింది నీ ముఖంలో'' అన్నాడు. ఆ మాటలకు సావిత్రి ఉబ్బి

పోయింది. అంతేకాదు, కొన్నినిమిషాల తర్వాత అతను ఆమె ఒంటరిగా కన్పించినప్పుడు, ఆమె కళ్ళల్లోకి చూస్తూ, "విజంసావిత్రీ! నువ్వు ఇవాళ చాలా క్రొత్తగా వున్నావ్. అదుగో ఆయన స్వయంగా నన్ను అడిగారు, 'ఎవరావిడ' అని ఆశ్చర్యంగా. నేను చెప్పాను. నీకీ మధ్య పతిభక్తి ఎక్కువ అయింది. దానిఫలితమా ఏమిటి?" అన్నాడు.

సావిత్రి మొదట సిగ్గుపడ్డది.

ఆమె లోలోపల గర్వపడ్డది కూడానూ.

అంతలో అక్కడకు ఎవరో వచ్చారు. ప్రకాశం ఆయన్ను తీసుకొని అవతలకు వెళ్ళాడు.

విందుకు వచ్చిన ముఖ్యఅతిథికూడా సావిత్రిని అభినందించాడు. ఆయన తనదగ్గరఉన్న గులాబీదండలన్నీ ఆమెకు కానుకగా ఇచ్చాడు. అలా ఇస్తూ, ఇవి ఈమె దగ్గర ఉంటే ఆమె సహజ సౌందర్యానికి నవ పరిమళం అబ్బినట్టు అవుతుందనుకున్నారాయన చిరునవ్వు నవ్వుతూ. ఆయన పాశ్చాత్య దేశాలలో పర్యటించివచ్చిన ప్రముఖ పారిశ్రామికవేత్త. ప్రకాశానికి ఆయన సన్నిహితమిత్రుడుకూడానూ. ఆయన అభిమానానికి సావిత్రి మరింత గర్వపడ్డది.

మరికొంత సేపైన తర్వాత ప్రకాశం సావిత్రిని ప్రక్కవసారాలోకి పిల్చి, వెంట తీసుకొనివచ్చిన కళాకారుణ్ణి ఆమెకు పరిచయం చేస్తూ, "ఈయనపేరు రాజుగారు; చాలాగొప్పవాడు. ఈయన మంచివక్త. గొప్పకవి. అంతకంటే గొప్ప చిత్రకారుడు. ఈయనకు నిన్ను చూచి చిత్రం గీయాలని అభిలాషకలిగింది. ఆయనకు అటువంటి అభిప్రాయం కలగడమే గొప్ప అదృష్టం. ఒక్కసారి అలా కూర్చో. ఆయన నీ బొమ్మ గీస్తారు. నువ్వే ఆశ్చర్యపడతావు. నేను ఆయన వేసిన సుప్ర

Viswa Shanthi Reading Room
New Mirzalguda, Secunderabad

సిద్ధ చిత్రాలు కొన్ని ఇంతకుపూర్వం చూచాను." అని చెప్పి తిరిగి అతిథుల దగ్గరకు వెళ్ళాడు.

ఆయన దూరంగా నిల్చున్నారు.

ఆయన ఖరీదైన గ్లాస్కో ధోవతి కట్టాడు. పల్చని సిల్కు లాల్చీ వేశాడు. జరీ కండువా వల్లెవాటుగా వేసుకొన్నాడు. నొక్కులనొక్కుల పెద్దక్రాపు చక్కగా దువ్వుకొన్నాడు. తాంబూలం సేవిస్తూ, విడవకుండా ధూమపానం చేస్తున్నాడు. ఆయన ఎంతో నిర్భయంగా ఆమెవంక చూచాడు. 'ఆ చూపులో ఎంత ప్రగాఢమైన ఆకాంక్ష' అనుకొన్నది సావిత్రి. ఆయన చూపులతో ఆమెను వేధించాడు. ఆమెకు మొదట కోపం వచ్చింది. మరుక్షణంలో ఏదో బాధగా అనిపించింది ఆమెకు. ఆయనలో ఏదో విలక్షణమైన ఆకర్షణ కన్పించింది. అంతలో ఆమె హృదయము పరవళ్ళు త్రొక్కింది. లోలోన అణగిమణగి దాగిఉన్న ఒకానొకభావం రెచ్చగొట్టబడినట్లు అనిపించింది ఆమెకు. ఆయన ఆమెను చూచి నవ్వాడు. ఆమెకు పరమానందం కలిగింది. చిత్రంగా ఆమెవంకచూచి వెక్కిరించాడు; కవ్వించాడు. "కూర్చోండి." అన్నాడాయన. ఆమె కూర్చున్నాక ఆయన ముందుకు వచ్చి ఆమెవంక కొన్నిక్షణాలు కన్నార్పకుండా చూచాడు. ఆమెలో ఏమో విద్యుద్దీపాలు వెలిగించినట్లు అయింది. ఆయన ఆమె కళ్ళల్లోకి ఒకసారి విచిత్రంగా చూచాడు. ఆమెలో ఏదో మధుకీల రగుల్కొన్నట్లు అయింది. ఆయన ఆమెను నఖశిఖ పర్యంతం పరీక్షగా చూచాడు. అతిశీతల జలసమృద్ధమైన సరోవరంలో దిగినప్పుడు సర్వశరీరం జివ్వున ఒకసారి జలదరించినట్లు అయింది ఆమెకు. ఆయన ఆమెచుట్టూ చూచాడు, ఏదో చమత్కారంగా. ఒకసారి హఠాత్తుగా అర్ధలిప్తకాలం చప్పున గట్టిగా ఆలింగనం చేసుకొని విడిచిపెట్టినట్లు అయింది ఆమెకు.

ఆయన ఆమెకు ఎదురుగా కుర్చీలో కూర్చొని కొంత సేపు కళ్ళు మూసు కొన్నాడు. ఆతర్వాత ఒక దళసరి కాగితముపై ఆమె ముఖ చిత్రం గీచాడు. ఆ చిత్రం చూచి ఆమె ఆశ్చర్య పడ్డది. ఆయన ఆచిత్రం ఆమెకు ఇస్తూ, "మీరు క్షమించాలి. నావల్ల అపరాధమే జరిగింది. ఆ విషయం ఇప్పటిదాకా నాకూ తెలియదు. ఇంక నే నటు రాను. మీరు నాకో ఉపకారం చెయ్యాలి. నే నిలా వెళ్ళినట్టు కొంత సేపుదాకా ఎవ్వరితో చెప్ప కండి.'' అన్నాడు.

అలా అని ఆయన గబగబా బయటకు వెళ్ళిపోయాడు.

సావిత్రి ఆ చిత్రం అందరికీ చూపింది. అందరూ సంతోషించారు. ఆ చిత్రంమిషతో ఆమె అందచందాలు ప్రశంసించారు. ప్రకాశం రాజు గారిని ఘనంగా సన్మానిద్దామని అనుకొన్నాడు; కాని ఆయన కన్పించలేదు.

* * *

సావిత్రి రామారావుకు ఎదురుగా నిలబడి విందువిశేషాలు వివరించింది. అతను ఆమెవంక కన్నార్పకుండా చూస్తూ ఉండిపోయాడు.

రవ్వల దుద్దులవంక, రాళ్ళ నెక్‌లేస్ వంక, పట్టుచీరవంక, తలలో మల్లెపూల చెండ్లవంక. చేతిపై పేర్చుకొని తెచ్చిన గులాబీ పూల మాలల వంక అలా చూస్తున్నాడని అనుకొన్నది ఆమె మొదట. కాని మరుక్షణంలో అతను తన ముఖంవంకే, తన కళ్ళల్లోకే అలా చూస్తున్నాడని ఆమెకు స్పష్టమయింది. అతను దిగ్భ్రాంతి చెంది, మైమరచి, కళ్ళు వప్పగించి చూస్తున్నాడు. తన సర్వసౌందర్యం వెన్నెలగా మార్చి, తానేమో చకోరంగా మారి, వెన్నెలను తనివితీర గ్రోలుతున్నాడా అనిపించింది ఆమెకు. అలా అనిపించేసరికి ఆమె పట్టరానంత సంతోషంతో పొంగిపోతూ, చిరునవ్వు నవ్వుతూ, అప్రయత్నంగా

ముందుకు వచ్చి, చనువుగా అతని రెండుచేతులూ పట్టుకొని "ఏమిటి ఇవ్వాళ అంతా నావంక ఇలా చూస్తున్నారు ?" అన్నది. మెత్తని ఆమె అరచేతుల మృదుస్పర్శకు అతను నిలువునా పులకించిపోయాడు. అలా స్పర్శ కలిగినంతసేపూ అతని మనస్సు పరవళ్ళు త్రొక్కింది. మనసు ఆకర్షణకు లొంగిపోయింది. అప్పటివరకు మనసును అదుపులో పెట్టుకొందామనే అనుకొన్నాడతను. వ్యామోహాన్ని జయిద్దామనే అనుకొన్నాడు. కాని అదంతా ఆమె చేతి స్పర్శకలగనంతసేపే. ఆమె తన్ను తాకిన వెంటనే జయాపజయాల ప్రశ్నే లేకుండాపోయింది. అతనికి మనస్సంతా మబ్బు క్రమ్ముకొనిపోయింది. ఆవేశం మైకంలా వస్తున్నట్లుకూడా అనిపించింది.

ఆ ఆవేశం చిత్రమనిపించింది.

ఒకసారి బలవద్విషసర్పం తన్ను క్రమంగా చుట్టేసుకొనిపోతూ, నిలువునా నులిమివేస్తున్నట్టు ఉన్నది. ఒకసారి మహానదిలో జలప్రవాహం తనను సుడిగుండంలోకి లాక్కొనివెళ్ళి, గిరగిరాత్రిప్పి, కళ్ళు తిరుగుతున్న సమయంలో తనను అమాంతం ఏపాతాళానికో అదిమివేస్తున్నట్టున్నది. ఒకసారి ప్రళయపవనాల వేగాన దారంతెగిన గాలిపటంలా తను ఎగిరి పోతున్నట్టు ఉన్నది. ఒకసారి పెనుసుడిగాలిలో తవిలి కొన్ని క్షణాలు గిఱ్ఱున బొంగరంలాగా తిరిగి, అంతలో ఆకాశంలోకి ఎంతో ఎత్తుకు రావిఆకులా ఎగసి, దూరదూరాలకు కొట్టుకొని పోతున్నట్టున్నది. వింతవింత వైవశ్యం కలిగింది అతనికి. అంతులేని ఆనందం అర్ణవమే అయింది.

ఒకనిముషం తర్వాత అతని చేతుల స్పర్శకు ఆమెకూ అలానే అనిపించింది. ఊహాలోకంలో, మధురమైన స్వప్న జగత్తులో, హాయిగా స్వేచ్ఛగా విహరిస్తున్నట్టు అనిపించింది ఆమెకు. ఆమె ఎంతసేపైనా

అలాగేఉండిపోయేదేమో ! కాని . . . కాని ఆతనికి ఆవేశం పట్టరాక పోయింది. అతను ఆమెచేతులు విడిపించుకొని ఆమెబుజాలు స్పృశింప బోయాడు. ఒక్కవేటున ఆమెను తనపైకి లాక్కొని గాఢాలింగనంలో బిగించేవాడే !

ఆతను అందుకు ఉద్యుక్తుడు అయాడుకూడానూ.

ఆమెకు చప్పున మెలుకువవచ్చినట్టు అయింది. మరుక్షణంలో దూరంగా జరిగి "అరే ఏమిటిది ?" అంటూ ఆమె వెనుతిరిగి నెమ్మదిగా నడిచి, కిటికీ దగ్గరకు వెళ్ళి, కొంతసేపు బయటకు చూస్తూ నిలబడ్డది.

బయట చక్కని, చిక్కని వెన్నెల. ఆకాశం స్వచ్ఛంగా ఉన్నది. ఎంతో గంభీరంగా ఉన్నది. వియత్తలంనుంచి పాలుధారలు కదుతున్నట్లు వెన్నెలలు ప్రసరిస్తున్నాయి, వెలుగు వాగులై ప్రవహిస్తున్నాయి. వెన్నెల సర్వప్రపంచాన్నీ ముంచెత్తుతోంది. ప్రకృతి సమస్తం వెన్నెలలో తడిసి, పులుకడిగిన ముత్యంలా క్రొత్త మెరుపులతో వింతసొగసులు పోతున్నది.

తోటఅంతా నిశ్శబ్దంగా ఉన్నది, మూగనోముపట్టిన ముగ్ధలా ఉన్నది. తోటలో మలయమారుత ప్రసారానికి మల్లె, మాలతి, సన్నజాజులు తలలూపు తున్నాయి. ఆ పూదోట బాటలకు ఇరుప్రక్కలా పొదరిండ్లు గుసగుసలు పోతున్నాయి. ఉండిఉండి సుమపరిమళం గుప్పున నలువైపులా ఎగచిమ్మినట్టు ఒకసారి పైకెగసి ఉద్యానవనమంతా పరివ్యాప్తంఅవుతున్నది. ఊరికి కొంచెందూరంగా ప్రవహిస్తున్న సెలయేటి నీటి అలల గలగలలు వెన్నెల రూపు గొన్న అభిసారికల కాలిఅందెల రవళులలా విన్పిస్తున్నాయి. గాలి తాకున కొమ్మల రెమ్మల కదలికల వలన వెలువడిన సన్నసవ్వడులు విరహిణుల వేడినిట్టూర్పులలా విన్పిస్తున్నాయి.

వెన్నెలను చూచి సావిత్రి మురిసి పోతూ, చిరుగాలికి రేగి ముఖంపై పడుతున్న ముంగురులు సవరించుకొన్నది.

మల్లెపూల నవపరిమళం, మత్తెక్కించే మరువంతావి, సంపెంగల సువాసనలు మెల్లగా వీచే చల్లని గాలులతో కలిసివచ్చాయి. గాలులు మెల మెల్లగా వీచినప్పుడవి వేరువేరు సువాసనలు అనిపించాయి. అంతలో గాలి గట్టిగా వీచింది. ఆసువాసనాలహరులన్నీ కలసి పోయాయి. వాటి సమాహారపరిమళం మరీక్రొత్తగా ఉన్నది.

అతను ఆమెవంకే చూస్తూ ఉండిపోయాడు. ఆమె వెనుతిరిగి చూడలేదు.

కొంతసేపుతర్వాత అతను నెమ్మదిగా 'సావిత్రీ' అన్నాడు. ఆమె కదిలింది. కొన్ని క్షణాలతర్వాత ఆమె వెన్నెల వంకే చూస్తూ, తనలో తానే మాటాడుకొంటున్నట్టుగా, 'ఆయన ఎవరో అచ్చంగా మీలాగే ఉన్నాడు. అబ్బ నన్ను ఎంతవేధించాడు ! కాని ఆయన ఎంత గొప్ప వాడు ! ఆయన ఎంత గొప్పగా చిత్రించాడు నాచిత్రం !'' అన్నది.

రామారావు కొన్ని క్షణాలు తలవంచుకొన్నాడు ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడు. అంతలో తెప్పరిల్లుకొన్నాడు. 'ఆయన ఎవరో అచ్చంగా మీలాగే ఉన్నా' రన్నమాటలు మళ్ళీ వినిపించి నట్లనిపించింది అతనికి. అను మానం కలిగిం దతనికి.

"ఏమిటి ఇదంతా నిజమా ?'' అని అడిగాడు రామారావు.

సమాధానం రాలేదు.

అతను తలఎత్తి చూచాడు. ఆమె అక్కడ కన్పించలేదు. కొన్ని క్షణాల క్రితం ఆమె అక్కడినుంచి ప్రక్కగదిలోకి వెళ్ళినట్లు ఏదో లీలగా జ్ఞాపకం వచ్చిందతనికి. అతను అటు చూస్తుండగానే-కళ్ళు పెద్దవి

చేసుకొని, పిచ్చిగా ఆమెవంక చూస్తుండగానే అటు వెళ్ళింది సావిత్రి. కాని అతను గమనించలేదు. మనసు ఎక్కడో ఉన్నది. మరికొన్ని క్షణాలతర్వాత ఆమె అలా అవతలకు వెళ్ళినట్లు నిర్ధారణ అయింది. అతను కొంత సేపు ఆమె వెళ్ళిన దారివంకే చూస్తూఉండిపోయాడు. ఆగుమ్మం అపవర్గదుర్గకవాటం అనిపించింది. ఆమె వెళ్ళినదారి నిత్యం నవవసంతశోభ వెల్లివిరిసేనందనవనానికి వెళ్ళే బాటలా కన్పించింది. ఆమెను వెనక్కు పిలవాలని అనిపించింది అతనికి. కాని అది సాధ్యం కాలేదు. మాట పెకిలిరాలేదు. అంతలో ఆమెను అలా పిలవడం వెళ్ళి పోయిన వసంతాన్ని వెనక్కు పిలవడం వంటిదని అనిపించింది.

అలాఅని అతనికి గట్టిగా, స్పష్టంగా అనిపించింది.

సావిత్రి ప్రక్కగదిలోకి వెళ్ళి, అక్కడ పెద్దసోఫాలో విశ్రాంతిగా కూర్చుని ఆలోచనలో పడ్డది.

రామారావు ఇక్కడ ఈ గదిలోనే కూర్చున్నాడు.

ఆమె కళ్ళు తెరచుకొనే చాలా మత్తుగా ఉన్నది. అతను కళ్ళు మూసుకొనే ఎంతో మెలుకువగా ఉన్నాడు.

ఆమె అక్కడా, అతను ఇక్కడా ఒంటరిగా కూర్చుని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తూనేఉన్నారు. ఏవేవో ఆశలు పెంచుకొంటూనేఉన్నారు. పట్ట రాని ఆవేశాలను అణచివేసుకోవాలని విశ్వప్రయత్నం చేస్తూనేఉన్నారు. రకరకాల భయాందోళనలకు గురిఅవుతూనేఉన్నారు.

అతని హృదయం ఆకాశం ఎత్తున ఉప్పొంగి పోతోంది. వరదలలో ఉరకలు పెడుతున్న గోదావరిలా ఆమె హృదయం పరవళ్ళు త్రొక్కుతున్నది.

వారి ఇద్దరి హృదయాలూ పొంగిన రెండు మహానదులు అయాయి.

అవి ఒకదానికొకటి సమానాంతరంగా ప్రవహించాయి.

తెల్లవారింది. సావిత్రి చెరచెరా అతను కూర్చున్న గదిలోకి వచ్చింది. అతను తలఎత్తి ఆమెవంక చూచాడు. ఆమె కళ్ళు ఎఱ్ఱగా ఉన్నాయి. ఆమె చెక్కిళ్ళుకూడా ఎరుపెక్కాయి. రుసరుసలాడుతూ ఆమె అతనివంక కోపంగా చూచింది. మరుక్షణంలో తన కోపమంతా ప్రదర్శిస్తూ పెద్దపెద్ద అంగలువేస్తూ, అడుగులు గట్టిగావేస్తూ, ఆమె అక్కడనుంచి లోపలకు వెళ్ళిపోయింది.

*   *   *   *   *

ఆ గదిలో బల్లమీద కాగితాలూ పుస్తకాలూఅవీ చక్కగా సర్ది ఉన్నాయి. ఎన్నడూ అలా తీర్చిదిద్దినట్టులేవు. రామారావు నెమ్మదిగా బల్ల దగ్గరకు పోయి చూచాడు.

ఎవరో సర్దారు.

అవును, సావిత్రే సర్దిఉంటుందనుకొన్నాడు అతను. అంతలో అతనికి బల్లపైన ఉన్న కాగితం ఒకటి కనిపించింది. అతను చప్పున అది తీసుకొని చూచాడు.

బదిలీఉత్తరువది.

పై పదవిలో నియమిస్తూ అతన్ని అక్కడనుంచి బస్తీకి బదిలీ చేస్తున్నట్టు అందులో వివరించారుకూడానూ. తన కళ్ళను తనే నమ్మలేకపోయాడు. ఒకటి రెండుసార్లు అది చదువుకొన్నాడు. మొదట అతను సంతోషించాడు. అంతలో అతను భయపడి పోయాడు. మళ్ళీ బల్లవంక చూచాడు ఆ కాగితం అక్కడికి ఎలా వచ్చిందా అని సంశయిస్తూ. బదిలీ ఉత్తరువు ఉన్న కాగితంక్రింద మరో కాగితం అతని కంటపడ్డది.

'ఇదేదో ఉత్తరమల్లేఉందే.' అనుకొంటూ అతను దాన్ని ఆత్రంగా తీసుకొన్నాడు.

'రామారావ్!' ఈవారంనుంచీ నీకీ విషయం చెబుదామను కొంటున్నాను. నువ్వు ఒట్టిబక్కాడివి. ఏంభయపడిపోతావోనని చెప్ప లేదు. నువ్వు సావిత్రితో నామీద పిర్యాదు చేశావటగా. అది సరిగ్గా పిర్యాదు అనడానికి వీల్లేదనుకో, కాని మొత్తం మీద అది అటువంటి దేగా. అది కారణంగా నిన్ను ఇక్కడనుంచి బదిలీ చేయించాను. ప్రమో షనుకూడా వచ్చింది. ఆ పత్రాలు అవీ చూచావుగా. పెళ్ళాంపిల్లలకోసం నువ్వు అంత దిగులుపడ్డావేం. మరి నాతోనే ఎందుకు చెప్పలా? ఈ మాట అంటే నేను నవ్వుతానని కూడా అన్నావుటగా! సరి అది మాత్రం నవ్వదా!... కాని అది పరిస్థితి సరిగా అర్థంచేసుకొన్నదిలే. అన్నట్టు మరిచాను; మరో విషయం చెప్పనా? దగ్గరవాడవు కనుక చెబుతాను. ఆమధ్య దానికి 'భక్తి' ఎక్కువయింది. అది కారణంగా కాబోలు, కొన్నాళ్ళు ఇంట్లో ఎవరితోనూ మాటాడడం మానేసింది. సరే అవన్నీ ఎందుకుగాని, మొన్న ఆ మధ్య విందు అయిన కొద్దిరోజులకు కాబోలు నేనే అడిగాను-మరినీకీసారి ఏం బహుమానం కావాలని. మీకే నేను బహుమానం ఇవ్వబోతున్నానన్నది. నెమ్మదిగా శుభవార్త బయట పెట్టింది. మరి ఇప్పుడు చెప్పు ఏం కావాలో అన్నాను వెంటనే. నీకు ప్రమోషను ఇప్పించి తిరిగి మీ ఊరికి బదిలీ చేయించమని అది కోరింది. ఫలితంగా ఇలా జరిగింది.

రామారావ్ నువ్వు ఒట్టి భయస్థుడవని నాకు తెలుసు. దాని మనసూ తెలుసు నాకు. అందుకే-ఎటువంటి అనుమానాలకు ఆస్కారం లేదు-నాకన్నీ తెలుసుకనుక. అది నిన్ను ఇంటికి పంపమని గట్టిగా కోరింది. అదీకాక అంతకుముందు నువ్వూ అడిగావు-ఏలాగో ఓలాగు

బదిలీ చేయించమని. అప్పుడు నేను పట్టించుకోలేదు. నీ మీద ఉండే అభిమానమే అందుకు కారణం. సరే ఇప్పుడు నీ కోరిక నెరవేరింది.

నీకు జ్ఞాపకం ఉందీ . . .

నేను కంట్రాక్టుపనులు ప్రారంభించిన క్రొత్తరోజులలో నువ్వు నాకో చిన్న సాయం చేశావు. అప్పుడే డబ్బు ఇస్తానంటే వద్దంటే వద్దన్నావు. ఆపని మూలంగా ప్రభుత్వానికి నష్టంకానీ లాభంకానీ లేదు, 'రూల్సు' అంగీకరిస్తాయి కనుక చేశానని వాదించావు. ఏదో భయపడి డబ్బు వద్దంటున్నావని వచ్చేశాను అప్పుడు. అబ్బో! అది ఏనాటి విషయం! నేను ఇప్పుడు బాగా పైకి వచ్చాను. ఈ విధంగా నీకు ప్రతిఫలం చెల్లించుకోకలిగినందుకు సంతోషం.

మనం ముగ్గరం సహాధ్యాయులం.

ఒకరిమనసు ఒకరు తెలుసుకొన్న వాళ్ళం. అందువల్ల నువ్వు అనవసరపు విషయాలేమీ మనసులో పెట్టుకోకు. భార్యాపిల్లలతో నువ్వు అన్ని విధాలా సుఖపడాలనే అదీ నేనూ కోరుతున్నాం.

—నీ మిత్రుడు
ప్రకాశం.

ఉత్తరం చదవడం పూర్తి అయేసరికి రామారావుకు కాళ్ళు వణకడం మొదలు పెట్టాయి. అతనికి భయంవేసింది, అతనికి కోపం వచ్చింది; మరుక్షణంలో బాధ కలిగింది. పదినిమిషాలదాకా అతను స్తబ్ధంగా ఉండిపోయాడు. కొంతసేపు తర్వాత తేరుకొని, ధైర్యం తెచ్చుకొని, ముందుకు వెళ్ళి, అక్కడ కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. ప్రకాశాన్నీ, సావిత్రినీ సరిగా అర్థంచేసుకోడానికి ప్రయత్నించాడు.

ఆమె ఎత్తుగడ అర్థం అయింది. అతను చప్పున కుర్చీలోనుంచి లేచి నిలబడ్డాడు. ఆమె తనను వెళ్ళమన్నట్టు అనిపించింది. అతను అప్పటి కప్పుడు ప్రయాణమయాడు. మంచిబట్టలు వేసుకొని, నౌకరును పిలిచి సామాను సర్దించాడు. పెట్టె, బెడ్డింగు నౌకరు తీసికొని వెళ్ళి బండిలో పెట్టాక, అతను నెమ్మదిగా అడుగులో అడుగు వేసుకొంటూ తలవంచు కొనే ప్రకాశం ఉన్న గదిలోకి వెళ్ళాడు. ఒక క్షణం దూరంగా నిలబడ్డాడు అతను.

"సెలవు మరి" అన్నాడు రామారావు అతికష్టంమీద. అతనికి మాటలు ఒకపట్టాన పెకిలిరాలేదు.

"శుభం" అలవోకగా పలికాడు ప్రకాశం.

"ఒక క్షణంతర్వాత క్షేమంగా వెళ్ళిరా" అనికూడా అన్నాడు అతను.

ప్రకాశం ఎంతో ప్రసన్నంగా, ప్రశాంతంగాకూడా కన్పించాడు. అతను చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఏవిధమైన కోపం లేకుండా, ఎంతో సహజంగా అన్నాడా మాటలు. అతను నిండుహృదయంతో వీడ్కోలు చెప్పినట్లు అనిపించింది రామారావుకు. అతని చిరునవ్వు ఎంతో మైత్రీ రమ్యంగా, హృద్యంగా ఉన్నది. మళ్ళీ అందులో ఎంతో అనునయం ఉన్నది. హుందాగా కూడా ఉన్నది ఆ చిరునవ్వు.

రామారావుకు హృదయం తేలిక పడ్డది.

అతనికి కృతజ్ఞతాపూర్వకంగా నమస్కారంచేసి నెమ్మదిగా వీధి గుమ్మం వైపు వెళుతుంటే "దానితోకూడా చెప్పివెళ్ళవయ్యా-అదిమన మర్యాద" అన్నాడు ప్రకాశం కొంచెం పెద్దగా, శాసిస్తున్నట్లుగా. అది

పితృవాక్యంలా భావించి, వెంటనే వెనుదిరిగి, లోపలకు వెళ్ళాడు రామారావు.

అతను సావిత్రి ఉన్న గదిలోకి వెళుతూ ఆమెను ఏన్నో అడుగు దామనుకొన్నాడు. ఆమె ఫిర్యాదు స్వరూపం ఏమిటో అర్థంచేసుకోడానికి ప్రయత్నించాడు. తను ఏమీ అడుగక ముందే ఆమె తానుగా ఏమో చెబు తుందనీ ఆశించాడు. కాని, తీరావెళ్ళాక, ఆమెముందు ఏమీ మాటాడలేక పోయాడు.

అతన్ని చూచి. సోఫాలో కూర్చున్న మనిషిలేచి నిలబడ్డది. ఆమె కొంత సేపు మాటాడలేదు. మొదట ఆమె అసలు అతనివంకే చూడలేదు. అతను నెమ్మదిగా ముందుకువచ్చి ఆమెకు ఎదురుగా నిలబడి "మరి నాకు సెలవుఇప్పిస్తే వెళతాను'' అన్నాడు.

సావిత్రి కొన్నిక్షణాలు అలాగే నిలబడి, నెమ్మదిగా వెనుతిరిగి, సోఫా దగ్గరకువెళ్ళి, అక్కడ దిండుక్రిందబెట్టిన కాగితం ఒకటితెచ్చి, అతని చేతికి ఇచ్చింది. తలవంచుకొని అతనిముందు నిలబడ్డది. కొన్నిక్షణాల తర్వాత ఆమె నెమ్మదిగా మాటాడింది. "దీనికి ఒక సుప్రసిద్ధ చిత్ర కారుడు గీచిన ముఖచిత్రం ఆధారం. అదినాది. ఇది మీది. ఇదికూడా అంత గొప్పచిత్రమే. ఇది నాఅభిమానానికి చిహ్నంగా మీదగ్గర ఉంచు కోండి ఇకమీరు వెళ్ళండి. మీకు అన్నివిధాలా శుభం కలుగుతుంది'' అని ఆమె వెనుతిరిగింది.

మున్ముందుగా అతనికి ఆమె అభిమానం అర్థమయింది. ఒక్క సారి విద్యుదాఘాతం తగిలినట్లుగా అతను స్తంభించిపోయాడు. మరు నిముషంలో అతను తేరుకొన్నాడు. ఒకానొక మధురమైన భావం కలి గింది. హృదయభారం తగ్గింది. అతను నెమ్మదిగా వెనుదిరిగి, తలవంచు కొని, మధురభావనలో మునిగిపోతూ ముందుకు నడిచాడు. ఆగదిగుమ్మం

దాటాక అతనికి చేతిలోఉన్న చిత్రం విషయం జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతను చప్పున అది పైకిఎత్తి దానివంక చూచాడు.

అతను చకితుడయాడు.

అది అతనిభార్య ముఖచిత్రం.

అతను కొంతసేపు అక్కడే నిలబడిపోయాడు. కొద్ది నిముషాల క్రితం సావిత్రి అన్నమాటలు నెమ్మదిగా జ్ఞాపకం చేసుకొన్నాడు. అంత కంటె నెమ్మదిగా ఆ మాటలు అర్థం చేసుకొన్నాడు. అతనికి ఒక అను మానం కలిగింది. అంతలో అప్పటిదాకా తన గదిలో బల్లమీద ఉన్న తన భార్యఫోటో సామాను సర్దుకొనేటప్పుడు తనే స్వయంగా పెట్టెలో భద్రపరచిన విషయం జ్ఞాపకం వచ్చేసరికి అతనికి మొదట కలిగిన అనుమానం నివృత్తి అయింది.

రామారావు నవ్వుకొంటూ గబగబా వీధిగుమ్మంవైపుకు నడిచాడు.

-. (ooOoo) :-